

2022-02-17
S2020/01231
S2021/06656
S2021/07304
S2021/08123
S2021/08374
S2022/01058 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att genomföra insatser för en förbättrad förlossningsvård samt för kvinnors hälsa

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra insatser för en förbättrad förlossningsvård samt för kvinnors hälsa. I uppdraget ingår följande tre delar. Socialstyrelsen ska

- kartlägga och analysera hur förlossningsvården kan utvecklas för att stödja en mer patientnära, trygg och säker vård i förlossningssituationen med inriktning på bemanningen. I uppdraget ska Socialstyrelsen inhämta synpunkter från regioner, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och relevanta professionsorganisationer. En delredovisning i form av ett kortfattat skriftligt underlag av kartläggningen och analysen med inriktning på bemanning ska lämnas senast den 9 juni 2022 och en slutredovisning ska lämnas senast den 3 oktober 2022 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).
- förbereda och stödja implementeringen av nationella riktlinjer för förlossningsvården med kompletterande kunskapsstöd med fokus på kontinuitet i vården för födande kvinnor och professionella. I uppdraget ingår bland annat att tydliggöra hur nationella riktlinjer och kompletterande kunskapsstöd från myndigheten ska förhålla sig till andra kunskapsstöd på området för att åstadkomma ett samlat nationellt stöd. En muntlig delredovisning ska lämnas senast den 30 december 2022 och en slutredovisning ska lämnas senast den 31 maj 2023 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

- identifiera behov av strategiska insatser inom hälso- och sjukvården på området kvinnors hälsa. Utgångspunkten ska vara ett livslångt perspektiv på sexuell och reproduktiv hälsa med fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser. Inom ramen för uppdraget ingår att Socialstyrelsen utifrån identifierade insatser planerar för utveckling och implementering av relevanta kunskapsstöd inom myndighetens område. Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen inhämta synpunkter från Folkhälsomyndigheten utifrån dess uppdrag att ta fram en handlingsplan för att stärka och utveckla det nationella arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa (dnr S2021/08111). En delredovisning ska lämnas senast den 1 september 2022 och en slutredovisning ska lämnas senast den 31 maj 2023 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Uppdraget ska i tillämpliga delar genomföras i samverkan med regionernas nationella system för kunskapsstyrning och omfattas av det partnerskap som finns mellan nämnda system och ett antal myndigheter. Socialstyrelsen ska vid behov samverka med Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2022 använda 6 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, för budgetåret 2022 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 33 Förlossningsvård och kvinnors hälsa. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2022. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2023 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisning av medel ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Regeringen genomför sedan 2015 en större satsning på förlossningsvård och förstärkta insatser för kvinnors hälsa. Syftet med satsningen är att stödja utvecklingen av en mer tillgänglig, jämlik och personcentrerad förlossningsvård, inklusive mödrahälsovård och eftervård. Hittills har regeringen betalat ut ca 8,5 miljarder kronor för satsningen. Regeringen har aviserat ytterligare 1,5 miljarder kronor för satsningen för 2023 i budgetpropositionen för 2022.

Inom ramen för satsningen har regeringen ingått flera överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner. I enlighet med överenskommelserna ska regionerna bland annat genomföra insatser för att skapa en sammanhållen vårdkedja med god kontinuitet från graviditet till förlossning och eftervård, med särskild hänsyn tagen till kvinnors olika behov och riskfaktorer. Vidare ska regionerna genomföra insatser för att förstärka personaltäteten och förbättra arbetsmiljön. Insatserna ska syfta till att utforma en arbetsmiljö som medför att förlossningsvården som arbetsplats förmår attrahera, rekrytera, utveckla och behålla medarbetare.

Regeringen har också gett uppdrag till olika myndigheter att kartlägga vården och utveckla kunskapsstöd på området. Socialstyrelsen har bland annat fått i uppdrag att utforma nationella riktlinjer och kompletterande kunskapsstöd för förlossningsvården, inklusive mödrahälsovården och eftervården (S2021/05135).

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys uppföljningar visar att satsningen har lett till att regionerna genomfört insatser för att öka kontinuiteten i vårdkedjan, förändra arbetssätt, verksamhetsutveckling och kvalitetsarbete. Även utbildningsinsatser och kompetenshöjande insatser för medarbetarna har genomförts och bemanningen har stärkts i många regioner. Myndigheten konstaterar dock att det behövs ytterligare insatser för att förstärka kontinuiteten i vården.

Regeringen ser behov av ytterligare insatser för att skapa en mer tillgänglig, jämlik och kontinuerlig förlossningsvård och förstärkta insatser för kvinnors hälsa. Det behövs mer kunskap om hur förlossningsvården bör organiseras och bemannas för att skapa en positiv förlossningsupplevelse. Vidare anser regeringen att det är centralt att de nationella riktlinjer och kunskapsstöd som nu utformas för förlossningsvården, inklusive mödrahälsovården och eftervården implementeras i verksamheterna. Därutöver behöver insatser för kvinnors hälsa breddas och bli mer strategiska för att ta sikte på kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa i ett livslångt perspektiv. Hittills har insatserna på detta område i huvudsak tagit sikte på kvinnor i barnafödande åldrar. I satsningen ingår även att se till de behov som unga, medelålders och äldre kvinnor har.

Närmare om uppdraget

I det första deluppdraget ingår att kartlägga och analysera förutsättningar för olika arbetssätt som finns för att säkerställa en trygg och säker vård i förlossningssituation, till exempel förstärkt teamarbete eller arbetssätt med en kvinna i aktiv förlossning per barnmorska. Det kan vara lämpligt att kartlägga arbetssätt i förlossningsvården i några strategiskt utvalda regioner, redovisa goda exempel där bemanningen fungerar väl och redogöra för hur regionerna ser på för- och nackdelar med olika arbetssätt och inriktningar på bemanningen. Goda arbetsvillkor i förlossningsvården och den långsiktiga kompetensförsörjningen av barnmorskor är viktiga frågor för regeringen. Parallellt med detta uppdrag har regeringen därför gett Socialstyrelsen i uppdrag att föreslå insatser för att stärka attraktiviteten och kompetensförsörjningen av barnmorskor i förlossningsvården (S2022/009002).

I uppdraget att förbereda och stödja implementeringen av nationella riktlinjer ingår bland annat att tydliggöra hur nationella riktlinjer och kompletterande kunskapsstöd förhåller sig till andra kunskapsstöd på området. Det gäller både de kunskapsstöd som myndigheter tar fram och de kunskapsstöd som tas fram inom ramen för regionernas organisation för kunskapsstyrning. Arbetet ska utgå ifrån vad som anges om en sammanhållen kunskapsstyrning i överenskommelsen om sammanhållen och jämlik vård (S2022/00610). Arbetet kan utgöra ett exempel på hur kunskapsstöd kan samordnas generellt för att åstadkomma en nationell kunskapsstyrning i hälso- och sjukvården.

I uppdraget att identifiera behov av strategiska insatser inom hälso- och sjukvården på området kvinnors hälsa ingår insatser som tar sikte på kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa ur ett livslångt perspektiv med fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser. Det kan handla om kunskapsutveckling inom området, till exempel när det gäller menstruell hälsa och klimakteriet, att identifiera områden där hälso- och sjukvårdens arbete behöver stödjas och utvecklas samt andra relevanta områden för kvinnors hälsa. Den redovisning som Socialstyrelsen lämnar in till regeringen ska utgöra ett underlag i det fortsatta arbetet med satsningen på förlossningsvård och kvinnors hälsa under 2023 och framåt. Folkhälsomyndighetens uppdrag att ta fram en handlingsplan för arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) bör beaktas i detta arbete.

Regeringen beräknar att avsätta ytterligare medel för uppdragets genomförande under 2023.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Klara Granat

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, OFA K

Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ek

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

Statens beredning för medicinska och social utvärdering

Sveriges Kommuner och Regioner